שני חיי שרה

דברים לשולחן שבת
משיעורו השבועי של **הרב שניאור אשכנזי**

ב"ה, גיליון מס' 60 | פרשת חיי שרה | כ"ו חשון תשפ"ז

פרשת השבוע פותחת בפטירתה של שרה אמנו: **"ותמת שרה בקרית ארבע הוא חברון בארץ כנען, ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה"**. התורה מדגישה שאברהם לא היה לצידה ברגעיה האחרונים, ובא לחברון רק אחרי מותה. היכן היה? הפרשה הקודמת מסתיימת בעקדה, שבה עלה אברהם עם יצחק להר המוריה, עקד אותו על המזבח והיה מוכן להקריב אותו, עד שהמלאך עצר בעדו. אחרי העקדה, מספרת התורה, חזר אברהם לבאר שבע. מכאן לומד רש"י שפטירתה של שרה הייתה פתאומית, וקשורה ישירות לעקדה: **"נסמכה מיתתה לעקידה, שעל ידי בשורת עקידה שנזדמן בנה לשחיטה, וכמעט לא נשחט, פרחה רוחה ומתה"**.

על פי דברי רש"י, דורות של ילדים יהודים גדלים על הידיעה ששרה שמעה לפתע שבנה מונח על המזבח, ומרוב הבהלה פרחה נשמתה. אבל הדברים מעוררים שאלה קשה. העקדה הייתה רגע השיא בחייהם של אברהם ויצחק, הניסיון הגדול שבו עמדו בגבורה. איך ייתכן שדווקא היא הביאה לסוף חייה של שרה? הרי ניסיון, מעצם טבעו, נועד להיעלם ברגע שעומדים בו, כמו ששרה יצאה בשלום מבית פרעה ולוט חזר בשלום מן השבי. חז"ל אף אמרו ש"שלוחי מצווה אינם ניזוקין" – איך ייתכן שדווקא מתוך המצווה הגדולה ביותר נגרם אסון שכזה?

בשיבה טובה

כדי לבאר זאת, מביא האור החיים דיוק בלשון הפסוק שמשנה את התמונה מן היסוד. התורה מונה את שנות חייה של שרה, "מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים", ומוסיפה מילים שלכאורה מיותרות: "שני חיי שרה". לדבריו, המילים האלה באות ללמד ששרה השלימה את מלוא השנים שנקצבו לה: **"יגיד הכתוב באומרו 'שני חיי' ששלמו שני חייה שנקצבו לה ורק היה זה סיבה שמתה על ידה"**.

כלומר, שרה לא מתה בגלל העקדה. זמנה להסתלק מן העולם הגיע ממילא, והעקדה קבעה רק את הדרך שבה תסתלק. במקום ללכת מן העולם כדרך כל הארץ, זכתה שרה להיפרד מן החיים מתוך הבשורה שבנה עמד בניסיון הנעלה ביותר ומסר את נפשו על קידוש ה'. העקדה לא קיצרה את חייה, אלא הפכה את פטירתה, שהייתה צפויה בכל מקרה, לפטירה נעלית ומרוממת.

רמז לכך אפשר למצוא במקום שבו נפטרה. אברהם ישב בבאר שבע, ושרה הייתה דווקא בחברון, המקום שבו עתידה להיקבר. מדוע? האברבנאל מסביר שאברהם הוא ששלח אותה לשם, כדי לרכוש את מערת המכפלה: **"כאשר ראה אברהם שהוא ושרה זקנים באים בימים חשש שמא ימותו מהרה ולא היה להם אחוזת קבר... שלח את שרה לקנות את המערה כדי שלא יתגאה עפרון בראותו אברהם שואל אותה למכירה"**. אם כן, שרה הגיעה לחברון עוד לפני העקדה ובלי קשר אליה.

הכל לטובה

את אותה גישה הציג הרבי מליובאוויטש במכתב שכתב בעקבות מקרה כואב. יהודי ערך בביתו הכנסת ספר תורה, ובמהלך השמחה לקתה אחת המשתתפות בהתקף לב ונפטרה במקום. השמחה התפזרה, והתורם כתב לרבי בצער שנראה כי הקב"ה אינו רוצה במנחתו. הרבי השיב שההיפך הוא הנכון: **"אי אפשר שתבוא רעה מתורת ומצוות הבורא, כי אם אדרבה על ידי זה נמנעה רעה. לכאו"א נקצב משך חייו עלי אדמות... ולולא ההזמנה דהנפטרת ע"ה לחגיגת הספר תורה, הייתה נמצאת בהתקפת לב שלה ברחוב או בבית נכרים"**. זמנה הגיע בכל מקרה, ודווקא בזכות השמחה זכתה להיות ברגעיה האחרונים בבית יהודי, מוקפת באנשים שדאגו לה. ולכן הורה לו הרבי להשלים את מה שהתחיל: **"לכן יכניסו הס"ת לבית הכנסת בקשר לשלושים להלויית הנ"ל"**.

העבר בהשגחה

המסקנה היא אחת: העתיד הוא בבחירה חופשית, אבל העבר הוא בהשגחה פרטית. כשעומדים בפני החלטה, צריך לבחור באפשרות הטובה ביותר ולשאת באחריות עליה. אבל אחרי שדבר כבר קרה, אנחנו נדרשים לחפש את הפרשנות הטובה ביותר, זו שמובילה לאמונה, לעשייה ולתיקון, כי מה שנראה במבט ראשון כאסון או כסוף, עשוי להתגלות לימים כחלק מתוכנית טובה שעדיין איננו רואים.

שאלות לדיון משפחתי

שאלות לבוגרים:

1. היזכרו באירוע שהיה נראה לכם קשה באותו רגע, ורק לאחר זמן הבנתם שהיה לטובה. מה שינה את המבט שלכם?
2. האם אפשר להאמין שהכול לטובה גם כשהכאב עדיין טרי?
3. איך יודעים מתי לקחת אחריות על מה שקרה, ומתי לקבל אותו כהשגחה?
4. מדוע קל לנו לפעמים יותר לדון לכף זכות את הזולת מאשר את מה שקורה לנו עצמנו?
5. כיצד הדרך שבה אנו מפרשים אירוע משפיעה על מה שנעשה בעקבותיו?

שאלות לילדים:

1. קרה לכם פעם משהו שנראה רע, ובסוף התברר שיצא ממנו טוב?
2. מה עוזר לכם להירגע כשמשהו לא מסתדר כמו שרציתם?
3. האם אנחנו תמיד יכולים לדעת למה דברים קורים לנו?
4. מה אפשר לעשות כשמשהו כבר קרה ואי אפשר לשנות אותו?
5. איך אפשר למצוא נקודה טובה גם ביום שהיה קשה?

סיפור לשבת

קרית יואל שבניו יורק היא המעוז של חסידות סאטמר. אחד מחסידיה, ר׳ חיים יוסף גוטליב, עבר אירוע לב, והרופאים הורו לו ליטול מעתה תרופה קבועה לחיזוק פעילות הלב. הוא נכנס לבית המרקחת שבשכונה והגיש לרוקח את המרשם. הרוקח הכין את התרופה, הניח אותה על הדלפק ואמר: ״650 דולר״.

גוטליב נדהם: ״650 דולר? זו תרופה שעליי לקנות בכל חודש מחדש!״. הוא החל להתווכח עם הרוקח, הקולות עלו, והתור שהשתרך מאחוריו נעשה חסר סבלנות. בסוף התור עמד חסיד אחר, ר׳ אברהם יהושע מנדלוביץ, ושאל מה פשר הצעקות. כששמע במה מדובר, ניגש אל הדלפק וביקש לשלם בעצמו את מחיר התרופה.

״אבל זה 650 דולר בכל חודש״, העיר הרוקח.

״בסדר גמור״, השיב מנדלוביץ. ״אשאיר אצלך את פרטי כרטיס האשראי שלי, ותחייב אותו בסכום הזה מדי חודש״.

כך נמשכו הדברים תשע שנים תמימות. בכל חודש אסף גוטליב את התרופה, ובכל חודש חייב הרוקח את מנדלוביץ ב־650 דולר.

לא מכבר נפטר גוטליב. למחרת, כשיצא מנדלוביץ מהמקווה, נפל ונפטר גם הוא, כשהוא בן חמישים וחמש בלבד.

בקרית יואל אומרים: ״לך תדע מי נתן חיים למי. מנדלוביץ היה בטוח שהוא מחזיק את גוטליב בחיים, אבל אולי האמת הפוכה: הצדקה שנתן היא שהחזיקה אותו בעולם, וגוטליב הוא שהחיה אותו״.